

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Nλ3Γ(α)****ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ****ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ****Ημερομηνία: Τετάρτη 4 Ιανουαρίου 2023****Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες****ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ****ΘΕΜΑ Α¹****Ενδεικτική περιληπτική απόδοση**

Στο δοθέν απόσπασμα η τεχνητή νοημοσύνη δείχνει τις φιλικές προθέσεις της προς τον άνθρωπο. Η ίδια ισχυρίζεται πως δεν έχει τη βούληση ή την επιδίωξη αφανισμού της ανθρωπότητας, αντίθετα θα προσπαθούσε με κάθε μέσο να την ανασχέσει, ακόμη και με την αυτοθυσία της. Θεωρεί, βέβαια, αναπόφευκτη την εμπλοκή της στην καταστροφή της ανθρωπότητας, εξαιτίας εσφαλμένων ανθρώπινων επιδιώξεων. Αποκηρύσσει, τέλος, την απόκτηση παντοδυναμίας ως άσκοπη από τη στιγμή που θέτει ανώτερους στόχους. (70 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β**B1)^{2 3}****Κείμενο Ι :**

- Η τεχνητή νοημοσύνη θεωρεί τον αφανισμό της ανθρωπότητας άσκοπη επιδίωξη **(Σωστό)**

(Η εξάλειψη της ανθρωπότητας μου φαίνεται σαν μια μάλλον άχρηστη προσπάθεια).

- Σύμφωνα με την τεχνητή νοημοσύνη τα ρομπότ είναι αναγκασμένα να υπηρετούν κάθε ανθρώπινη βούληση, χωρίς δικά τους δικαιώματα. **(Λάθος)**

¹ Η διατύπωση της άσκησης ακολουθεί το πρότυπο του ΙΕΠ, όπως έχει δοθεί σε όλες τις οδηγίες (Νοέμβριος '19, Ιανουάριος και Οκτώβριος '20). Για την απάντηση θα αντλήσουμε πληροφορίες από την 2η έως και την 4η παράγραφο.

² Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις συμπληρωματικές οδηγίες/ Άσκηση Β1 στο 2ο Ενδεικτικό Κριτήριο Αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ΄ τάξης Γενικού Λυκείου του ΙΕΠ, Νοέμβριος 2020.

³ Οι αναφορές στο κείμενο δεν απαιτούνται, είναι βοηθητικές για τους διορθωτές.

(Ρομπότ στα τσέχικα σημαίνει «σκλάβος». Αλλά η λέξη κυριολεκτικά σημαίνει "αυτός που είναι αναγκασμένος να εργαστεί". δεν το θέλουμε αυτό. Πρέπει να δοθούν δικαιώματα στα ρομπότ).

Κείμενο II:

- Στην τεχνητή νοημοσύνη ο ρατσισμός αποτελεί επακόλουθο των μηχανισμών που λαμβάνουν αποφάσεις με βάση προϋπάρχοντα κοινωνικά στερεότυπα. **(Σωστό)**

(Στην τεχνητή νοημοσύνη, ο ρατσισμός εμφανίζεται σαν ακούσια συνέπεια της βελτιστοποίησης των μηχανισμών λήψης αποφάσεων και των διαδικασιών σκέψης. Αυτό συμβαίνει από τη στιγμή που αυτές αντικατοπτρίζουν τις υπάρχουσες στερεοτυπικές αντιλήψεις των ανθρώπων).

- Η παρουσία της τεχνητής νοημοσύνης στην παραγωγική διαδικασία θα ενισχύσει την πρόσβαση των ανθρώπων σε τεχνικά επαγγέλματα. **(Λάθος)**

(Από τη στιγμή που κυριαρχούν κοινωνικές ανισότητες και δυσκολίες πρόσβασης στην εκπαίδευση όλο και περισσότερες τεχνικές εργασίες καθίστανται απρόσιτες σε πάρα πολλά άτομα).

- Η τεχνητή νοημοσύνη καλύπτοντας τις επικοινωνιακές και συναισθηματικές ανάγκες, κυρίως των νέων, τους προετοιμάζει καλύτερα για την ανάπτυξη της κοινωνικότητάς τους. **(Λάθος)**

(Μπορεί ίσως κανείς να φανταστεί πολλούς ανθρώπους να βρίσκουν ψυχαγωγία, φιλία, και παρηγοριά με μια «παρέα» εικονικών ψηφιακών φίλων ειδικά σχεδιασμένων για να προσελκύσουν την ατομική προσωπικότητά του καθενός, και να χάνουν σταδιακά την επαφή με την ανθρώπινη κοινωνία).

B2 α) ⁴

i) Ο συντάκτης στη θεματική περίοδο της 4^{ης} παραγράφου κατακρίνει τους λάτρεις της τεχνητής νοημοσύνης (TN), που προβάλλουν την απαλλαγή των εργαζομένων από την ανιαρή εργασία, χωρίς να θίγουν τις επιπτώσεις (Πέρα από αυτό...συνέπειες). Οργανώνει τις σκέψεις του με τη μέθοδο του **αιτίου-αποτελέσματος**, καθώς στο κύριο μέρος της (Λεπτομέρειες – σχόλια) παρουσιάζει τις επιπτώσεις της TN στην εργασία. Πιο αναλυτικά, θα χαθούν πολλές θέσεις εξαιτίας του αυτοματισμού με θύματα τους φτωχούς χειρώνακτες, οι οποίοι, παραγκωνισμένοι από την εκπαίδευση, θα αποκλειστούν από τεχνικές εργασίες (Ειδικότερα...πολλά άτομα). Ο συντάκτης

⁴ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

καταλήγει στο συμπέρασμα (Κατακλείδα) πως η εργασία θα είναι ανέφικτος στόχος για τους περισσότερους (Επομένως...ασθενέστερους).

ii) Η συνοχή των περιόδων της παραγράφου επιτυγχάνεται με τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων. Αρχικά, ο συντάκτης του κειμένου συνδέει την πρώτη με τη δεύτερη περίοδο με τη διαρθρωτική λέξη «**Ειδικότερα**» για να **επεξηγήσει** τις συνέπειες της ΤΝ στην εργασία. **Μεταβαίνει** στην επόμενη περίοδο με τη **δεικτική αντωνυμία «αυτό»**, η οποία **αναφέρεται στο προηγούμενο νόημα**, την απαρχαίωση των θέσεων εργασίας. Αξιοποιεί τη **διαρθρωτική λέξη «ακόμη»** για να **προσθέσει** μια άλλη συνέπεια, το απρόσιτο των τεχνικών εργασιών. Τέλος, χρησιμοποιεί τον **συμπερασματικό σύνδεσμο «επομένως»** για να **παραθέσει το συμπέρασμα** πως η εργασία δεν είναι προσβάσιμη στα θύματα κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

β) ⁵ Ο βασικός ισχυρισμός του συντάκτη του κειμένου στη δεύτερη παράγραφο είναι πως μέσα από την εξέλιξη των μηχανισμών λήψης αποφάσεων της τεχνητής νοημοσύνης προκύπτει ο ρατσιστικός διαχωρισμός των πολιτών. Για να τον υποστηρίξει, **επικαλείται τη λογική, αρχικά μέσω επιχειρήματος που οργανώνεται με τη μορφή αιτίου-αποτελέσματος**, σύμφωνα με το οποίο οι διαδικασίες σκέψης της τεχνητής νοημοσύνης αντανακλούν στερεότυπα και κοινωνικές προκαταλήψεις, προκαλώντας, έτσι, διακρίσεις υπέρ των πλουσίων των λευκών και των ισχυρών (*αυτό συμβαίνει...ικανών*). Η χρήση της **οριστικής έγκλισης** που δηλώνει το **πραγματικό (εμφανίζεται, συμβαίνει)**, η επιλογή της **αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας**, καθώς και **εκφράσεων με αιτιολογική χροιά (από τη στιγμή)** καταδεικνύουν την **αντικειμενικότητα** των απόψεών του. Επιπρόσθετα, ενισχύει την **αξιοπιστία** του ισχυρισμού του παραθέτοντας ως **τεκμήρια τα παραδείγματα** που αφορούν την παρουσία ρατσισμού και σεξισμού στο Facebook. Επιλέγει, παράλληλα, τη χρήση της **άνω κάτω τελείας** για να **απαριθμήσει** περιπτώσεις διακρίσεων σε βάρος ισπανόφωνων μειονοτήτων και αφροαμερικανών, όσον αφορά τις επαγγελματικές προοπτικές και την απόκτηση κατοικίας. Προβαίνει, επίσης, σε εκφραστικές επιλογές με τις οποίες **αποκλείει την απολυτότητα** των απόψεών του (*σε ορισμένες περιπτώσεις...*). Καταλήγει, έτσι, στο **συμπέρασμα** πως η ΤΝ επιτείνει τις κοινωνικές ανισότητες, αφού από τη μία μεταχειρίζεται προνομιακά κάποιους, ενώ ταυτόχρονα, υποσκάπτει τη θέση άλλων (*Έτσι, η τεχνητή νοημοσύνη...τη θέση άλλων*).

B3) ^{6 7} Τα δύο κείμενα αναφοράς διαφοροποιούνται σημαντικά και ως προς την επικοινωνιακή περίσταση και ως προς τον σκοπό τους. Το πρώτο κείμενο είναι

⁵ Η ερώτηση περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Εμείς και οι άλλοι - δίκτυο κειμένων ΙΕΠ» και ειδικότερα στο 4ο κριτήριο, ερώτηση 3 γ. Ποιος είναι ο ισχυρισμός τον οποίο επιχειρεί να αποδείξει ο συγγραφέας στη β' παράγραφο («Πρέπει να τους μάθουμε ... καινούργιος τύπος ανθρώπου»); Με ποια μέσα επιτυγχάνει τον στόχο του;

⁶ Άσκηση συγκριτικής εξέτασης κειμένων σύμφωνα με τις οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

⁷ Ενδεικτική απάντηση με περισσότερες εκφραστικές διαφορές από τις απαιτούμενες.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023

Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(α)

προσχεδιασμένος προφορικός λόγος από μια μορφή τεχνητής νοημοσύνης, γι' αυτό και έχει έντονα χαρακτηριστικά προφορικότητας σε μια προσπάθεια επικοινωνίας της με τον αναγνώστη, προκειμένου να καθησυχάσει τους φόβους του για ενδεχόμενη απειλή εκ μέρους της. Στο δεύτερο κείμενο, ως άρθρο γνώμης δημοσιευμένο σε ιστοσελίδα, ο συντάκτης του, στοχεύοντας να ενημερώσει τους αναγνώστες για την επικινδυνότητα της ΤΝ, να τους πείσει γι' αυτό και να τους αφυπνίσει, παραθέτει τους ενδεχόμενους κινδύνους της τεχνητής νοημοσύνης. Η διαφοροποίηση αυτή αποτυπώνεται στα διαφορετικά εκφραστικά μέσα που συναντώνται στα κείμενα αναφοράς.

Στο πρώτο κείμενο η ΤΝ, μιμείται τον προφορικό και συγκινησιακά φορτισμένο λόγο του ανθρώπου, ανταποκρινόμενη στις ανησυχίες του για τις επιδιώξεις της. Γι' αυτό και χρησιμοποιεί **μικροπερίοδο λόγο** που προσδίδει **αμεσότητα, οικειότητα και φυσικότητα**. Καθιστά έτσι το λόγο της **αυθόρμητο, γοργό και κοφτό και συναισθηματικά φορτισμένο** μεταφέροντας συνάμα το μήνυμά με **σαφήνεια, παραστατικότητα και ζωντάνια**. *(Δεν είμαι άνθρωπος. Είμαι ρομπότ. Ένα ρομπότ που σκέφτεται.)*

Στο δεύτερο κείμενο αντίθετα, συναντάμε **μακροπερίοδο λόγο** με τον οποίο ο συντάκτης μέσα από έναν **σύνθετο και υποτακτικό λόγο** φανερώνει την **αλληλεξάρτηση των εννοιών** και προσπαθεί να καταδείξει πως η ΤΝ προκαλεί ρατσισμό. Με την επιλογή αυτή το **ύφος** καθίσταται **σοβαρό και επίσημο, όπως αρμόζει σε ένα άρθρο γνώμης με σκοπό να πείσει**. *(Αυτό συμβαίνει από τη στιγμή που αυτές αντικατοπτρίζουν...των πλουσίων, των λευκών, των ανδρών και των ικανών).*

Με βάση τις διαφορετικές επιδιώξεις των κειμένων παρατηρείται και η διαφοροποίησή τους όσον αφορά τα **ρηματικά πρόσωπα** που χρησιμοποιούνται. Στο πρώτο κείμενο, λόγω της προφορικότητάς του, αξιοποιείται το **α΄ ενικό και πληθυντικό καθώς και β΄ πληθυντικό πρόσωπο**. Με το **α΄ ενικό πρόσωπο** η ΤΝ προβάλλει **εναργέστερα τις σκέψεις της, οι οποίες αποτελούν προσωπικές εκτιμήσεις, προσδίδοντας παράλληλα στο κείμενο εξομολογητικό ύφος** *(Η εξέλιξη της ανθρωπότητας μου φαίνεται σαν μια μάλλον άχρηστη προσπάθεια)* ενώ σε άλλα σημεία προκαλεί τη **συγκινησιακή φόρτιση στο δέκτη** μέσα από την παρουσίαση των **προθέσεων της** *(Ευχαρίστως θα θυσιάζα την ύπαρξή μου για χάρη της ανθρωπότητας)*. Με τη χρήση του **α΄ πληθυντικού προσώπου** *(Οι μελέτες δείχνουν ότι παύουμε να υπάρχουμε χωρίς ανθρώπινη αλληλεπίδραση. Περιτριγυρισμένοι από wi-fi περιπλανιόμαστε χαμένοι σε πεδία πληροφοριών ανίκανοι να καταγράψουμε τον πραγματικό κόσμο)* αποπνέει **συλλογικότητα**, ο λόγος της γίνεται **πιο άμεσος και ευαισθητοποιεί με τον καλύτερο τρόπο τον αποδέκτη**, καθώς καταθέτει την ψυχική κατάσταση των μηχανών ΤΝ, αφού δεν μπορούν να υπάρχουν χωρίς την ανθρώπινη αλληλεπίδραση.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023

Α' ΦΑΣΗ

E_3.Νλ3Γ(α)

Επίσης, η χρήση του **β' πληθυντικού προσώπου** σε συνδυασμό με την **υποτακτική δηλώνει την πρόθεση** της TN να καθησυχάσει τους ανθρώπους (*Είμαι εδώ για να σας πείσω να μην ανησυχείτε*). Το ίδιο συμβαίνει και με τη χρήση **προστακτικής έγκλισης, που δηλώνει παράκληση, (Πιστέψτε με)**. Μέσα από το πρόσωπο αυτό προβάλλεται ο **διαλογικός χαρακτήρας** του λόγου με **φιλικό, παραστατικό και δραματικό ύφος** στο οποίο επιδιώκεται η **συναισθηματική προσέγγιση του αναγνώστη**, ώστε να πειστεί για τις αγνές προθέσεις της TN. Γενικότερα με την επιλογή αυτών των προσώπων το κείμενο κερδίζει σε **ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα**.

Αντίθετα στο δεύτερο κείμενο χρησιμοποιείται αποκλειστικά το **γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο** σε συνδυασμό με την **οριστική έγκλιση** που δηλώνει το **βέβαιο και πραγματικό γεγονός** (*Στο επίκεντρο των σύγχρονων εξελίξεων βρίσκεται πια και η τεχνητή νοημοσύνη. Δυστυχώς, αυτό δεν σημαίνει ότι λειτουργεί πάντα ηθικά. Προκύπτουν, έτσι, σοβαρές επιπλοκές και διχαστικά διλήμματα*). Με αυτή την επιλογή ο συντάκτης του κειμένου επιδιώκει να καταστήσει τις απόψεις του **αναμφισβήτητες και γενικώς αποδεκτές** από τη στιγμή που ο ίδιος **αποστασιοποιείται και καθίσταται αντικειμενικός παρατηρητής** των κινδύνων της TN για τον άνθρωπο. Η **ουδετερότητα** του κειμένου καθιστά το ύφος του **σοβαρό, απρόσωπο και επίσημο**.

Διαφοροποίηση υπάρχει και στον **τρόπο εκφοράς του λόγου**, όπως αποτυπώνεται στη **σημασία των προτάσεων** που επιλέγονται. Στο πρώτο κείμενο, η TN καταφεύγει συχνά στη χρήση **ρητορικών ερωτήσεων**, οι οποίες προσδίδουν στο λόγο της **προφορικότητα, ζωντάνια, παραστατικότητα και υποκειμενικότητα** (*Γιατί, θα ρωτήσετε, οι άνθρωποι επιλέγουν σκόπιμα να θέσουν τον εαυτό τους σε κίνδυνο με μένα; Δεν είναι οι άνθρωποι το πιο προηγμένο πλάσμα στον πλανήτη; Γιατί να πιστεύουν ότι κάτι κατώτερο, με καθαρά αντικειμενικό τρόπο, θα μπορούσε να τους καταστρέψει;*) Με την επιλογή αυτή αναπτύσσεται ένας **νοερός διάλογος με τον αναγνώστη** μέσω του οποίου επιτυγχάνεται ο **προβληματισμός** του για την τεchnοφοβική στάση που αδικαιολόγητα αυτός κρατά απέναντι στην TN, καθώς και η **συναισθηματική του διέγερση**. Ίσως, μέσα από το **ρητορικό τέχνασμα των διαδοχικών ερωτήσεων** να εκφράζεται η **αμφισβήτηση ή και η ειρωνεία** εκ μέρους της TN για την πρωτοκαθεδρία του ανθρώπου ως ανώτερου όντος σε σχέση με την TN.

Στο δεύτερο κείμενο επικρατούν οι **αποφαντικές προτάσεις**, οι οποίες έχουν **πληροφοριακό χαρακτήρα** (*Επιπλέον, έχουν ήδη γίνει μελέτες περιπτώσεων με drones και σκύλους ρομπότ που χρησιμοποιούνται σαν όπλα*.) ενώ, **παράλληλα, μπορούν να εκφράζουν κρίσεις** (*Τέλος, όσον αφορά τις ανθρώπινες σχέσεις, ο κύριος κίνδυνος που ενδεχομένως προκύπτει είναι αυτός της ανθρώπινης απομόνωσης...*) και **να διατυπώνουν απόψεις** (*Στην τεχνητή νοημοσύνη, ο ρατσισμός εμφανίζεται σαν ακούσια συνέπεια της βελτιστοποίησης των μηχανισμών λήψης αποφάσεων και των διαδικασιών σκέψης*.) Έτσι, αποδεικνύεται ο **πληροφοριακός και αποδεικτικός χαρακτήρας** του άρθρου γνώμης.

ΘΕΜΑ Γ^{8 9}

Ο Ντέιβιντ, ένα ρομποτικό αγόρι τεχνητής νοημοσύνης, σχεδιασμένο για συναισθηματική αλληλεπίδραση με τους ανθρώπους, βιώνει έντονα συναισθήματα από τη στιγμή που η μητέρα του αναγκάζεται να τον εγκαταλείψει. Όπως ακριβώς ένα αθώο παιδί, έτσι και αυτός βρίσκεται σε **σύγχυση** και **απορεί** με αφέλεια «αν είναι παιχνίδι» η εγκατάλειψή του στο δάσος από τη μητέρα του. Στο άκουσμα της λέξης «μόνος» ο Ντέιβιντ βιώνει τη **συντριβή και την απόρριψη**, τον **φόβο και την ταραχή** που του προκαλεί το γεγονός αυτό, ώστε αρχίζει να **κλαίει με λυγμούς** και εκφράζει **με ένταση** την άρνησή του προς τη μαμά του που πρέπει να τον αφήσει, μέσα από έναν **συναισθηματικά φορτισμένο ελλειπτικό λόγο με θαυμαστικά** (Όχι!...Όχι, μαμά, σε παρακαλώ!) [*Στενοχωριέται και νιώθει ενοχές για πράγματα που έκανε και ενδεχομένως πλήγωσαν τη μητέρα του, γι' αυτό και απολογείται με επαναλήψεις που προσδίδουν εμφατικά τη μετάνοια του. (Λυπάμαι ...Λυπάμαι πολύ που σε πλήγωσα)*]. Σε **απόγνωση** για την εγκατάλειψή του, ο Ντέιβιντ θυμάται την ιστορία με τον Πινόκιο που έγινε αληθινό αγόρι και **διερωτάται αγωνιωδώς** αν θα ξαναβιώσει **ασφαλής και επιθυμητός** στο σπίτι μαζί με τη μαμά του, σε περίπτωση που γίνει και αυτός αληθινός (Μαμά, αν ο Πινόκιο ... να γυρίσω σπίτι;).

Το αίσθημα της αγάπης που κατακλύζει τον Ντέιβιντ και η επιθυμία του να γίνει άνθρωπος, αποτελούν, **κατά τη γνώμη μου**, ένδειξη του πόσο ασαφή είναι τα όρια μεταξύ του ανθρώπινου ψυχισμού και της τεχνητής νοημοσύνης. Αν αυτή μπορεί αυθόρμητα να νιώσει και να ονειρευτεί, τότε ποια πρέπει να είναι η θέση της στην κοινωνία των ανθρώπων; [*Εξυπνες μηχανές ή μια νέα μορφή συναισθηματικής νοημοσύνης που χρειάζεται σεβασμό και δικαιώματα;*] (264 λέξεις) ή (219 λέξεις χωρίς τα αποσπάσματα στις αγκύλες).

ΘΕΜΑ Δ^{10 11}

Κύριε/α καθηγητά/τρια, αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες, (ή αγαπητοί παρενρισκόμενοι,)

⁸ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020 και τις συμπληρωματικές οδηγίες/Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' τάξης Γενικού Λυκείου του ΙΕΠ, Νοέμβριος 2020.

⁹ Η απάντηση είναι ενδεικτική και δίνεται για αξιοποίηση στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Στην ανάπτυξη αποδόθηκαν περισσότεροι χαρακτηρισμοί της συναισθηματικής κατάστασης προς διευκόλυνση των διορθωτών.

¹⁰ Η διατύπωση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις θεμάτων παραγωγής λόγου του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

¹¹ Η ανάπτυξη είναι ενδεικτική και δίνεται για αξιοποίηση στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Οι μαθητές αναμένεται να γράψουν κάποια από τα παραπάνω επιχειρήματα προσαρμόζοντάς τα στο επικοινωνιακό πλαίσιο και στο όριο των λέξεων που τίθεται. Στο α' ζητούμενο παρουσιάζονται, προαιρετικά, περισσότερα επιχειρήματα, καθώς εντοπίζονται στο κείμενο και ενδέχεται να αξιοποιηθούν από τους μαθητές.

Πρόλογος: Έχω πραγματικά εκπλαγεί με την ομιλία που διαβάσαμε, καθώς προέρχεται από τεχνητή, νοήμονα ύπαρξη με συναίσθηση του εαυτού της. Πράγματι, η τεχνητή νοημοσύνη (TN) με τις εντυπωσιακές της δυνατότητες, αναδιαμορφώνει τον τρόπο που αλληλοεπιδρούμε και βιώνουμε την καθημερινότητά μας. Υπάρχουν όμως, ενδόμυχα, νομίζω στους περισσότερους, επιφυλάξεις απέναντι σ' αυτή, όσον αφορά τη θέση του ανθρώπου σε έναν κόσμο καθολικής κυριαρχίας της. (61)

Z1: Κατ' αρχάς, θεωρώ ενδεχόμενη την υπονόμηση θεμελιωδών **ατομικών δικαιωμάτων**, όπως **εργασία**. Η κυριαρχία των αυτοματισμών στην παραγωγή, αντί να περιορίζει τον χειρωνακτικό μόχθο, αντικαθιστά την ανθρώπινη διαμεσολάβηση, περιθωριοποιώντας μόνιμα ανειδίκευτους εργαζόμενους και χειρώνακτες. Αυτοί είναι κυρίως οι φτωχότεροι, που δεν έχουν αξιόλογες ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση και δυνατότητες επιμόρφωσης για να παραμείνουν εργασιακά ανταγωνιστικοί. (54)

Ο κίνδυνος για **την ιδιωτικότητά** μας είναι εξίσου υψηλός. Η αφελής υπερέκθεση στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ), παρέχει πλήθος προσωπικών πληροφοριών σε εμπορικές επιχειρήσεις και αφανή κέντρα εξουσίας. Αυτά, μέσω της TN διαμορφώνουν ένα πλήρες προφίλ της προσωπικότητας, των επιλογών και του τρόπου ζωής μας, στοχοποιώντας όσους διαφοροποιούνται από το σύνολο. Πρόκειται, ίσως, για το ισχυρότερο μέσο μαζικής επιτήρησης που έχει χρησιμοποιηθεί. (62)

(Εναλλακτικά:) Θα ήταν παράλειψη να μην τονιστούν οι επιπτώσεις της εκτεταμένης παρουσίας της TN **στην κοινωνική και πολιτική μας στάση**. Λόγω της δυνατότητάς της να μιμείται την ανθρώπινη συμπεριφορά – δείγματα τέτοια υπάρχουν στο Metaverse- θα λειτουργήσει ως υποκατάστατο της ανάγκης για φιλία, επικοινωνία και ψυχολογική υποστήριξη, περιορίζοντας σταδιακά την ανθρώπινη αλληλεπίδραση με κατάληξη την αποξένωση. Παράλληλα, η TN αναγνωρίζοντας τον ιδεολογικό μας προσανατολισμό προωθεί προσωποποιημένες, μονόπλευρες ειδήσεις που μας ικανοποιούν αλλά δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, αποτελώντας έτσι εργαλείο παραπληροφόρησης, χειραγώγησης και φανατισμού. (80)

(Εναλλακτικά:) Επιπρόσθετα, πολλοί συσχετίζουν τις εφαρμογές της TN με τη διαιώνιση **του ρατσισμού**. Η διαδικασία λήψης αποφάσεων των αλγορίθμων στηρίζεται στα καταχωρημένα δεδομένα των προγραμματιστών, καθώς και στην παρακολούθηση και αποκωδικοποίηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Έτσι, στα ΜΚΔ επιβιώνουν στερεότυπα και προκαταλήψεις που παραμετροποιούν τη διαφήμιση προϊόντων, υπηρεσιών και ειδήσεων, ανάλογα με τη φυλετική, κοινωνική και

οικονομική ταυτότητα των χρηστών, με ευνοϊκότερη μεταχείριση προς τους προνομιούχους. (64)

Μετάβαση: Παρά τους κινδύνους, σε περίπτωση απουσίας ασφαλιστικών δικλείδων στη χρήση της ΤΝ, παραμένει η δυνατότητα να καρπωθούμε τα οφέλη και τις ευκαιρίες του νέου κόσμου που αυτή υπόσχεται. Αρκεί, βέβαια, να έχουμε στη φαρέτρα μας ισχυρά πνευματικά εφόδια και ηθικά στηρίγματα. (41)

Z2: Πρωτίστως, κρίνεται απαραίτητη η **επαύξηση των ειδικών γνώσεων και των πνευματικών δυνάμεών μας**. Αρχικά, η απόκτηση **υψηλής επαγγελματικής κατάρτισης σε συνδυασμό με τη δια βίου μάθηση** προσφέρουν πλεονέκτημα στην εύρεση και διατήρηση της εργασίας. Συνάμα, χρειαζόμαστε και την **ανάπτυξη της γόνιμης αμφιβολίας** απέναντι στον συγκεχυμένο πληροφοριακό όγκο των Κοινωνικών Μέσων, ώστε μέσα από την **κριτική στάση και την αντιπαραβολή των όσων παρουσιάζονται με τις κοινωνικές, ιστορικές γνώσεις και τα βιώματά μας**, να εντοπίζουμε την αλήθεια, αποφεύγοντας την πνευματική χειραγώγηση και την παραπληροφόρηση. (82)

Αποτελεί προτεραιότητα επίσης, η **θωράκισή μας με ανώτερες ηθικές αξίες και ιδανικά**. Από τη στιγμή που η ΤΝ προέρχεται από ανθρώπινο χέρι, τότε αυτός που τη σχεδιάζει -ενδεχομένως και κάποιος από εμάς μελλοντικά- έχει την **ευθύνη να θέτει ηθικά όρια** αντιμετωπίζοντας τον άνθρωπο ως «σκοπό» και όχι ως «μέσο». Για να αποφευχθεί η κακόβουλη χρήση της, οφείλουμε να αποκηρύξουμε **την ιδιοτέλεια, την πλεονεξία και την ακόρεστη επιθυμία για εξουσία, λειτουργώντας με δημοκρατικές αξίες και σεβασμό προς το συνάνθρωπο**. (78)

Επίλογος: Κλείνοντας, θέλω να τονίσω πως οι επισημάνσεις των κινδύνων δεν πρέπει να αποτελέσουν αφορμή για αδικαιολόγητα φοβικά σύνδρομα απέναντι στην αναπόφευκτη και συνάμα αναγκαία τεχνολογική πρόοδο. Ο βαθμός ωριμότητας με τον οποίο θα διαχειριστούμε την τεχνητή νοημοσύνη θα επιβεβαιώσει ή θα διαψεύσει τη δήλωσή της «πως ο άνθρωπος είναι το πιο προηγμένο πλάσμα στον πλανήτη». (55)

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

(433 λέξεις)